

“ХОРАЗМ ҲАҚИҚАТИ” — 100 ЁШДА

Ахборот булоғи, янгиликлар уммони, ҳаёт кўзуси, жамият минбарни, омма фикрининг ойнаси — бари-бари газета аталмиш номда жам. Оммавий ахборот воситалари — ахборот тарқатиш, тарғибот-ташвиқот юргизиш, бир сўз билан айтганда, муштарийларнинг маънавий онгини ўстиришда ишончли ва қудратли восита ҳисобланади.

Газетхон бўлмади туриб, журналист сифатида, касб-корининг устаси бўлиб танилганлар деярли йўқ. Шунингдек, инсон ироқини забт этишда матбуотнинг ўрни ва роли беқисс ва бу муҳлисларга аллақачон аён бўлган ҳақиқат.

Камина, ярим асрдан буён матбуотнинг пешини тутиб келаман. Аммо ҳали-ҳамон ўқишда, ўрганишда давом этаётганман. Қаламқашликнинг қондаси шу — бири бирдан ўрганиб меҳнат қилишни ўзига ҳам фарз, ҳам қарз санайди. Бу тахририят аънаъаси, устозлар йўли.

Бугун юз ёшни қаршилаётган — “Хоразм ҳақиқати”нинг қизгин ва долғали фаолиятини кўздан кечириш асносида, ўтган машъум қирғинбарот урушлар, оңарчилик ҳамда кейинги йиллардаги таҳламли варақлаб, тахририятдаги рутубатли ижодий меҳнат қаламқашни шон-шарафдан кўра қисматга кўпроқ етаклаганига гувоҳ бўлдим.

Аслида ҳам газетчилик жўн касб эмас: бу йўлнинг талай қийинчиликлари, машаққат ва тўсиқлари бор. Таҳламли кўздан кечириб, не ранку захмат ила тахририят топиригини сидидилдан бажарган-у, бунинг учун “раҳмат” ўрнига калтака дуч келган, қатагон ва сазоий қилинган азиз устозларнинг ҳам тақдиринан хабар тоғиди. Энг ачинарлиси, уларни кўпчилик ўзи ишлаётган газета саҳифалари орқали савалашгани ўша саҳифаларга жо бўлганча турибди ва таъбир жоиз бўлса, касбдошлар учун бу ҳам бир оғир ҳаётий сабоқлардир.

Журналистиканинг меҳнати машаққатли бўлса-да, нони, гарчи чимдимгина эса-да, ҳалоп. Кейинги 50 йил мобайнида “Хоразм ҳақиқати”, “Хорезмская правда” газеталари захматқашлари билан ҳамдам, ҳамнафас, ҳамқадам ҳолда баҳоли-қудрат қалам тебратаялган ва буни ўзимга шараф деб биламан.

Сирасини айтганда, “Хоразм ҳақиқати” воҳадаги ақсарият қаламқашлар учун ҳақ сўз, ҳақ фикр минбаридир. Раҳматли Эгам Раҳимдан кейин рўзнама ҳамда вилоят журналистлар уюшмасига етакчилик қилган забардаст адиб Эркин Самандаров нанки раҳбарлик бурчи, балки устоз ва раҳнамолик бобидаги фарзини ҳам қанда қил-

БИР АСР ҚУВОНЧУ ТАШВИШЛАРИ

май адо этгани ва ҳатто шу пайтгача газетчиликка юраги дов бермай келаётган каминани ҳам ҳамкорликка қорлагани умрнинг унутилмас оңлари сифатида хотирига муҳланган.

Матрасул Худойбергенов, Отамурод Авазмуродов, Жуманиёз Абдураҳимов, Озод Рўзиматов, Султон Нодирматов, Неъматжон Солаевдай устозлар билан бўйлашар даражада мақола битишга йўл бўлсин? Айнан шунисидан истиҳоло қилар ва газета талабига монанд мақола битишга ожизлигимни туйганим боис, бу муътабар даргоҳни кўпинча четлаб ордим. Эркин аканинг раъй-хоҳишидан сўнг дилдаги истиҳоло ва иқиланшлар барҳам тоғди. Дилга ижод ва илҳом тўлиқни тоғди. Отаҳон газета билан тоҳзиргача давом этаётган ижодий ҳамкорликнинг тамал тоғи ана шу тариха кўйилди. Каминани бир гал кимсан, Эркин аканинг ўзи кўнгирак қилиб қолди. Оддий қаламқашга шу янглик таниқий ижодкор, номдор ва мартабағи ўзининг шаҳсан сим қўйишнинг ўшанда ҳатто тасаввур ҳам этолмасдим. Бош муҳаррир гапи раҳмат айтишдан бошлади ва Урганда вилоятнинг барча раҳбарлари иштроқиди кўп кишилик йўғин бўлганини билдирди.

Айтишчи, вилоятнинг биринчи раҳбари камина битган ва газетанинг сўғити сонидида чоп этилган мақолани мажлис аҳлига бафуржа ўқиб берибди

бор-йўғи 6 қатордан иборат хабар шу кучи газета юзини кўрди. Аллақачонлар расм бўлган ибратли аънаъага кўра, газетанинг янги сонини бу гал ҳам биринчи бўлиб вилоят раҳбари ўқиди. Нигоҳи ўшуб хабарга тушган: “Бизга худди шундай газета керак”, деди завқ билан ва дарҳол бош муҳаррирни йўқлатди. У етиб келгунча Кўшқўпирга шахсан ўзи сим қолди, масаланинг моҳиятига етди. У ердагилар вилоят раҳбари эътиборини тортган кўрмисиз воқеа чиндан ҳам рўй берганини тан олдилар. Муҳаррир билан суҳбат қисқа бўлди. У кишига ўшуб кичкина хабарни саҳифага олиб чиқишга бош қўшганларнинг барига раҳмат айтиш топширилди, шу сингари муъжаз ҳамда салмоқли танқидчилик ва нуқсонларга барҳам бериш, Кўшқўпирда юз берган воқеанинг айбдорларига чора қўриш, газета ходимларини раббатлантириш ҳақида вазифалар белгилаб берилди.

Кези келиб, Эгам Раҳим, Эркин Самандарлар яратган ажойиб “ижод боғи” мўл ва тотли “мева” берганини, албатта, таъкидламоқ ва эътироф этмоқ лозим. Бу борадаги саъй-ҳаракатлар натижаси ўлароқ, воҳада қаламқашларнинг қобили-қодир авлоди камолга етди. Кўпгина оддий муҳбирлар пировардида ҳассос қаламқаш, салоҳиятли публицист сифатида танилдилар. Буни устозлар меҳнати, сабоғи, ўғит ва маслаҳатининг муносиби меваси, деса ўринли бўлади.

ТАҚДИМОТ

Ҳаммаси халқ учун!

Бугун фуқароларнинг ҳуқуқий маданияти ва ҳуқуқий онгини юксалтириш борасида бир қатор ишлар амалга ошириляпти. Ўзбекистон Республикаси Олий суди биносида ўтказилган китоблар тақдимоти ҳам шулар жумласидандир.

ТАЛҚИМ

“Сэлфи”чидан қаҳрамон чиқмайди

Америкалик шоир ва эссеист Джон Барлоу «Шаробни хумсиз сочиш: глобал тармоқдаги онг иқтисодиёти» номли мақоласида шундай ёзади: «Ахборот предмет эмас, жараён, ҳаракатдир. У ҳаракатга келганда кучли жараёнлар бошланади». Дарҳақиқат, бугунги кунда ахборот одамлар орасига кириб бораётган газеталар саҳифасидан ўтиб, ижтимоий тармоқлар, интернетнинг чексиз тўрлариди миллионлаб оңларга таъсир этувчи жараёнга айланб бораёпти. Бу ахборотнинг дунё бўйлаб тарқалишида ҳаракатнинг тезлашганини билдиради.

Албатта, ахборот муаллиф ёзиб бўлгандан кейин яқунланадиган ижод намунаси эмас, балки газеталарда чоп этилиб, замонавий технологиялар ёрдамида нашр қилинган ижтимоий, сиёсий таъсирга эга кучли омилга айланади. Ахборот “чақмоқ”, “гумбирлатадиган” каби тавсифланадиган предметдан ошиб, ҳақиқатни ошкор этувчи, барчани фаолликка ундовчи жараёнга айланади, яъни яна ҳаракатга келади, тилдан-тилга, кентдан-кентга кўчиб ўтади. Демак, жараён ҳаракатни, ҳаракат эса жараённи вужудга келтиради.

Яна шуни ҳам айтиш кераки, интернет ҳали барчанинг бирдек жонига теғмади, ухласа ижтимоий тармоққа уланган телефонини бошига қўйиб пинакка кетадиганлар ҳам орамизда йўқ эмас. Бу ўта хавфли жараён. Чунки, келажакда интернет таъсирини кўпгина дафтар-қалам тутмайдиган, бирор китобни ўймайдиган авлод воға етди. Ваҳоланки, ёшлар келажакимиз, эртанги наслига сабаб китоб ўқимаслик, ҳақиқатни ўқимаслик, тафаккур қилиб янглик яратиш, ташкилот ёки корхонани мустақил бошқариш қобилиятига эга бўлмайди.

Тўғридан-тўғри жонли мулоқотлар, репортажлар кўпайди. Қўлида моҳил қўрилмаси бўлган ҳар бир журналист ахборотни инсталган жойдан олаёпти. Бу журналистика илмида фуқаролик журналистикасининг пайдо бўлишига туртки беради.

Албатта, интернетдаги блогларнинг ахборот алмасуву жараёнлари босма матбуотга салбий таъсир кўрсатмаса-да, уларнинг одамлар орасида ўзини журналист деб атаётгани муҳлисида бир мунча ишонччи сувайтиради. Чунки, одамлар ижтимоий тармоқ маълумотларининг ҳаммасини ҳам тўғри деб қабул қилмабди. Қўлидаги ҳам керак. Негаки, кўпгина хабарлар шошима-шошарлик билан, чуқур таҳлил қилинмай аҳолига ҳавола қилинаёпти. Натигада сохта ахборот одамларда хуқуматга нисбатан норозилик кайфиятини уйғотаяпти.

А.АХМЕДОВ.

Юлдуз ОРТИҚОВА, ЎЗЖОКУ ўқитувчиси.

